

- Serret, prenet ha morailhet dor e liorzhi gant person Lokevred, e sachas adarre ar c'hi d'e heul etrezek Lannedern. Ar pennad hent a zo etre Lokevred ha Lannedern hag en deus ar vrud da vezan hentet, noz-deiz gant eneoù ar re 'zo marvet e stad a bec'hed. Lavaret a reer, e tremen-distremen, war ar c'hozh-hent-se, karrig an Ankou, ar bugel-noz, an duzigoù, ar viltañsoù hag ar boudigoù, endra ma son mouezh kreñv torgenn Sant-Mikael gant youc'h mantrus an hoper-noz...

Kemennet on. Ne vo ket dizañjer mont war-zu Lannedern gant va marc'h-houarn. E riskl on da vezañ taget gant enebourien a bep seurt ha kaset war-eeun e karrigell an Ankoù. Betek-henn n'on ket bet argadet nemet gant chas-baleer drouk. Meur a wech koulskoude. Ne blij ket ar varc'h-houarnourien d'ar chas. Darbet on lammat e-barzh ur rinier evit nompas bezañ drailhet gant daou gi-mesaer « Pyrénéens ». Dre eurvad e oa ar prad war-ziribin hag ez aen d'an tizh evit o achapout. Ur wech all e oan bet rediet da c'hervel ul labourer-douar diouzh an tolead. Gant ur varrenn-houarn en doa lakaet da derc'hel ur c'hi gourdrouzus war e c'hourvez e-kreiz an hent. Soñj 'm eus eus ur c'hi-spagnol doare Breizh a rede ken e rede tostoc'h-tostañ ouzh ma c'hofoù-garr en ur harzhal war hent Sant-Riwall. Daoust ma n'eo ken ma c'hig diouzh ar c'hentañ troc'h. A-drugarez d'am c'hwezigell 'm eus roet lamm d'ar c'hi daonet. Beajet 'm eus a-dreuz an « Anatolie » gant va marc'h-houarn.

An devezh-se 'm oa lakaet em soñj troadikellat tro-dro Avanos. Harzhet on gant un tropellad deñved a zo o treuziñ ur wenodenn. A-greiz-toud setu daou veurgi o tifoupañ d'o heul. Seurt ouenn a chas-mesaer _ar c'hangal deus outi_ n'halle ket bezañ esporzhiet 'n eus ket pell zo. Kroget ar spont ennon. Dre eurvad ne oa ket re bell ar mesaer. En ur huchal en doa taolet e vazh warno. Sentet o deus ouzh o mestr. Hemañ en deus diskouezet din e oa frank an tremen. Kavet 'm eus gwelloc'h kemer hent an distro. (O treuziñ an Anatolie war « Hent ar Seiz » e oa bet harzet ar baleer-skrivagner Bernard Ollivier ganto. E-pad ar brezel bed kentañ e oa bet kaset eno ma zad-kozh gant an « Arme ar Reter » evit stourm a-enep an Durked. Treuzvevañ a raent a-drugarez da laeradennoù diwar-goust ar vesaerien. Meulet e veze ar mesaer da vezañ e penn un tropell ken fonnus gwarezet gant chas ken brav. Hag e veze galvet ar chas gant o mestr. E-pad ma oa ur bagad soudarded o reiñ mel d'ar mesaer, ur bagad all a oa o tapout krog en oaned da zebriñ poazhet er brout. Abaoe 'm eus prenet un ardivink « ultra-sons ». Sañset emañ hennezh o virout ouzh ar chas mont re dost ouzh o « freizh ». Daoust-hag eñ e vo efedus ar benveg-se a-enep viltañsoù war hent Lannedern ?

Distroomp warnañ.

Evit treiñ diwar an D12 ez eus un hent a ya dre gêriadennoù : Runguen, les Tourelles, l'Angle(anvioù-lec'h e galleg hag e brezhoneg kemmesket)...Met ne vefe ket brav treuziñ gwazh ar Pont-Mein a zisparti Lannedern eus Lokevred. Sañset eo satanazet traonienn don an « Douphine vihan ». E 1789 e oa bet krouet ar c'humunioù hervez patrom ar parrezioù kent. (E 1330 e oa dija anv eus Lannedern). Hag an harz etrezo a zo bet treset. Ur vojenn a gont istor an didroc'hañ en un doare disheñvel. E dibenn an navet kantved e oa erruet er vro, war gein e garv doñvaet, ur manac'h a orin eus Bro Kembre evit kristenaat an annezidi. Ambrouget e oa Edern gant e c'hoar Genovefa. Ar gweledva bravañ e Breizh evit sevel tiegezh, hervezo. Genovefa a lakaas da sevel un iliz war an uhel en ul lec'h a voe anvet Lokevred. Hag Edern da sevel ur peniti e Koat-ar-Roc'h. Evit bevennañ da bep hini e derouer e voe graet an emglev. Perc'henn e vefe ar Sant war un dachenn ergerzhet gantañ war gein e garv etre serr-noz ha kan ar c'hog. O welet e oa arruet he breur tost iliz Lokevred ha ne oa ket c'hoazh tarzh an deiz e tivizas Genovefa herzel anezhañ. Lakaat a reas ur c'hog da ganañ goude bezañ soubet hennezh e-barzh ul

laouer. Gwir pe faos ? An harzoù etre an div vilajen a zo kazi hanter-hent. Da heul an taol trubarderezh-se e tarzhas ur sac'h-blev etrezo. Divizet gant ar Sant e chomfe dam-fautet da viken kleier iliz Lokevred. Respont a reas e c'hoar e chomfe tour-iliz Lannedern berr ha krenn. Ar pezh a voe graet.

Istor ar Sant en doa roet e anv d'ar barrez a zo kontet war c'hwec'h panellig kizellet ha livet brav a-ispilh ouzh moger an iliz. E-barzh homañ e vez gwelet bolz-eñvor ar Sant. E pep lec'h e vez kizellet, livet, brodet, treset hennezh gant e garv leun a anaoudegezh-vat e-keñver e vestr en doa gwarezet anezhañ pa oa eñ redet gant chas. Evel-just e vez kavet ar c'houblad war skoed-ardamez ar gumun. Er mitologiezh kelt eo ar garv arouez ar galloud, ar gourelezh, ar frouezhusted. Hemañ zo kontet Roue ar c'hoadeier. Pep bloaz e kouezh e vrankoù hag e kreskont adarre niverusoc'h ha bravoc'h. Marteze un arouez eus trec'h ar vuhez a-enep ar marv. Roueed Frañs ar grennamzer a veze gronnet o c'horf en o bezh gant krec'hin-kirvi. Ul liñsel souezhus ! Diskouez a rae ar c'hroc'hen a zasorc'he dre he brankoù hent ar vuhez peurbadel. Trec'het e vefe an Ankou digor bras e genou kizellet er maen-greun e kornog porched an iliz ? Diefedus e vroud lemm ? Koulskoude eo sterniet dor ar garnel gant ar marv stilekaet : pennoù-marv ha skinoù kroaziet dindano. Gant piv emañ ar wirionez ? Hag e lenner war an talbenn : Cogita Mori-Respice finem, Dalc'h soñj out marvel- soñj en da fiñvadenoù diwezhañ.

Hervez ar c'honter Yann Guillamot e veze gwelet e Lannedern un ouenn a dud beurbadel a-raok ar Brezel Bras. E Gommanna ivez hervez Yann-Vadezour Lagadeg er gontadenn « kosoc'h n'eus ket ». Diouto n'eus ket par d'an aer yac'h an Are evit bevañ kozh-douar. Daoust-hag-eñ o deus diskennidi bev c'hoazh? Da welet diwezhatoc'h ?

Dindan skoed-ardamez ar gumun eo enskrivet he ger-stur : Bevañ mad...Ur sapre raktres ! Evit ar c'hentañ gwel n'eo ket komzoù toull. Brav eo ar gweledva. Talenn gentañ : ur porzh-iliz klok kelc'hiet gant ur vogerig-dro toullet gant ur seurt bolz-enor. Gwelet e vez an iliz, ar c'halvar, ar garnel, ar vered. Gris teñval gant askedoù arc'hlas an toenoù ha gris sklaeroc'h marellet gant tarchoù man ar maen-greun hag ar maen Kersanton eus mogerioù ha delwenoù. Eil talenn : glas teñval ar c'hoadeier, teneroc'h hini ar pradoù. Hag er pellder, linenn kazi ingal ar Menez Are a-vec'h torret gant kern Menez Sant-Mikael en em zistag war an oabl cheñch-dicheñch. Strivoù a zo bet graet gant ar gumun evit nevesaat tier er bourk lakaet da feurmiñ. Evit degemer tud ez eus ur « c'hoc'hu », ur sal sevenadurel, ur sal lies-talvoud, un ti-post, un ti-skol pourvezet mat, un ti-mamm, ul levraoueg...Servijoù a-bouez evit an annezidi n'ez eus nemet 300 anezho. Tud a youl vat a ra war-dro al levraoueg a gemer perzh en « Nevez amzer ar varzhed ». Meulet eo ar gumun eus Menez Are a laka he barzhonegoù « da sec'hañ e gwarez ur c'hanndi pe war-skign a-hed ar girzhier. »

Evit klokaat ma anaoudegezh eus Sant Edern ez an etrezek e beniti hag ul lec'h anvet : Goaren Edern. War a lavarar, aze emañ e wele. Gant un tamm faltazi, eo gouest un den da ijinañ ar Sant en e -c'hourvez e-barzh seurt laouer.

Tremen a ran hebioù Milin an Dug war stêr Roudou. Gwechall e oa teir milin amañ (un vilin-dour ha div veilh-avel) dindan varnerezh amaezhel Dug Breizh. Evit gouzout hiroc'h diwar-benn buhez ar vilinerien 'n eus nemet mont da gêriadenn Kerouad war terouer Kommana (Plouneour paour ha Kommana gaez, a veze lâret). Amañ emañ an eil lodenn eus Ekomirdi ar Menez Are. Tu zo da welet petra oa buhez pemdez un tiegezh milinerien abaoe an 17vet kantved. Avi doa an dud outo rak pinvidik e oant. Setu e veze graet goap gant lod :

Ar meliner, gwenn e veg
Laer ar bleud, laer an ed

Laer arc'hant ha laer aour
James meliner na vo paour...

Ouzhpenn ul laer 'vel an dour red, e veze kontet hemañ ur merc'hetaer.

Lannedern pe Lannevern?

N'eus nemet da lakaat ar gensonenn « v » e-lec'h « d » (ur c'hemmadur gwirheñvel ha n'eo ket war ar roll c'hoazh!) hag eo krouet anv ur gêr faltaziet gant ar skrivagner Jakez Konan : Lannevern

E-barzh an danevell kentañ eo treset poltred jeneral Olier Kerangwenn un « tamm aotrou bihan tev » dre fentigellerezh yac'h ar skrivagner.

Marv eo ar jeneral ha kaset d'ar vered er c'harr-kañv. War a lavarer e oa bet tapet gant un taol-gwad. Brezelourien gozh kumun Lannev(d)ern a felle dezho diskouez o anaoudegezh-vat d'ur mignon en doa dastumet ur bruchedad medalennoù war dachennoù-brezel. Divizet e oa bet ganto balzamiñ ar jeneral e-barzh krec'hin kirvi evel e veze graet evit roueed Bro-C'hall an amzer gozh. Dindan gwarez Sant Edern hag e garv e c'hortozfe sioulik ar c'hadour dellezek deiz ar Varn diwezhañ.

E toull-dor ar vered e voe klevet trouz ha klemmoù o tont eus an arched. Pa voe didachet hemañ prim-ha-prim ha savet ar golo e lammas ar jeneral en e sav aet a varv da vev (ha ne oa ket un tasmant !). Da heul ar burzhud lakaet war gont Sant Edern e voe aozet ur pirc'hirinded. En iliz e voe staget ur skrid-gouestlañ e lenner warnañ :

Trugarez da Sant Edern
Evit e vurzhuoù.

A rumm da rumm eo dalc'het anv eus an darvoud dreistordinal-se degouezhet e Lannev(d)ern. Sañset eo c'hoazh e-touesk eñvorennoù hiniennoù. Gwir pe get ? N'ouzon ket...

« Evel-se e oa gwechall

An hini n'en doa ket ijin

E oa ur spered besk a zen...(pe azen !)

Lavaroù kozh a Vreizh Izel.

« Hag ac'hano(Lannevern) ez is en un eur-vale da Vrasparzh... »

Gerioù :

Elvadoù :palettes de roue du moulin à eau

Balzamiñ : embaumer

C'hwezigell : pompe

Er brout : dans la braise

Korfadurezh : anatomie

amaezhel : administratif

Talenn : plan(plutôt au cinéma)